

नागरी पाणी पुरवठा व स्वच्छता सेवा
स्तरांची माहिती उपलब्ध करणे व या
पायाभूत सेवांमध्ये वाढ, वृद्धी करण्यासाठी
आवश्यक गुंतवणूकीची माहिती प्राप्त
करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन,
पाणी पुरवठा व स्वच्छता विभाग,
शासन परिपत्रक क्रमांक : नाविमा-२००८/प्र.क्र.४/पापु-२२
मंत्रालय, मुंबई ४०० ०३२,
दिनांक : १० जानेवारी २००८

संदर्भ:- १) शासन निर्णय क्रमांक नाजाबे २००४/प्र.क्र.३८/पा.पु.२२ , दिनांक १८, मे २००५
२) शासन पत्र क्र.नापामा-२००६/प्र.क्र.२००३/पापु-२२, दिनांक २८ सप्टेंबर २००६

परिपत्रक:

नागरी स्थानिक संस्थाकडून नागरिकांना पाणी पुरवठा, सांडपाणी, मलनिःस्सारण, शौचालय सुविधा तसेच घनकचरा व्यवस्थापन इ.सेवा उपलब्ध करून देण्यात येतात. या पायाभूत सेवा उपलब्ध करून देण्यासाठी शासनाद्वारे कांही प्रमाणात अनुदान सुद्धा उपलब्ध करून देण्यात येते. या पायाभूत सेवांचा दर्जा अबाधित ठेवणे किंवा त्यामध्ये लोकसंख्या वाढीमुळे आवश्यकता वाढ, वृद्धी करून या सेवा तत्परतेने व कार्यक्षमतेने नागरिकांना पुरविणे ही नागरी स्थानिक स्वराज्य संस्थांची घटनात्मक जबाबदारी आहे.

२. नागरी स्थानिक संस्थाकडे नागरी पाणी पुरवठा व स्वच्छता या पायाभूत सेवांचा स्तर व त्यांचे प्रशासकीय व आर्थिक व्यवस्थापनाची माहिती उपलब्ध करण्याच्या उद्देशाने शासनाद्वारे दि. २८ सप्टेंबर, २००६ च्या पत्रान्वये विहीत केलेल्या विवरण पत्रामध्ये माहिती उपलब्ध करून देण्याच्या सूचना देण्यात आलेल्या होत्या. या विवरण पत्रामध्ये प्रामुख्याने पाणी पुरवठा, सांडपाणी, मलनिःस्सारण व घनकचरा व्यवस्थापन या सेवांचा स्तर व त्यांचे आर्थिक व्यवस्थापन इ.ची माहिती शासन स्तरावर उपलब्ध करून घेणे हा होता शासनाद्वारे नागरी पाणी पुरवठा व स्वच्छता कार्यक्रमाबाबत वेळोवेळी जे धोरणात्मक निर्णय घ्यावयाचे असतात किंवा या कार्यक्रमाच्या अंमलबजावणी व व्यवस्थापनामध्ये सुधारणा करावयाच्या असतात त्यासाठी या माहितीच्या आधारे स्थानिक पातळीवरील सेवांचा स्तर जाणून घेण्यासाठी होऊ शकतो.

३. राज्य शासनाने नागरी पाणी पुरवठा, मलनिःस्सारण, शौचालय बांधकाम आणि घनकचरा व्यवस्थापन प्रकल्प पूर्ण करण्यासाठी जागतिक बँक आर्थिक सहाय्य प्रकल्प प्रस्ताव केंद्र शासनास सादर केलेला आहे. या प्रकल्पाची

प्राथमिक रुपरेषा निश्चित करण्यासाठी नागरी संस्था कडील पायाभूत शेत्यांची माहिती विहीत केलेल्या विवरणपत्रात आवश्यक आहे. या माहितीच्या आधारे राज्यातील प्रत्येक शहरांचा सेवांचा स्तर व या पायाभूत सेवांच्या वाढ, वृद्धीसाठी आवश्यक असलेली गुंतवणूक इ.ची माहिती उपलब्ध होणार आहे. नागरी स्थानिक संस्थाकडून उपलब्ध होणाऱ्या या माहितीच्या आधारे प्रकल्प संकल्पना प्रस्ताव (Project Concept Proposal) तयार करावयाचे आहे.

४. प्रस्तावित जागतिक बँक पुरस्कृत नागरी पाणी पुरवठा व स्वच्छता प्रकल्पाच्या प्राथमिक चर्चेसाठी जागतिक बँकेचा चमू या महिनाअखेर राज्याच्या दौऱ्यावर येत आहे. त्या अनुषंगाने सोबत जोडलेल्या नागरी संस्थाकडून प्राप्त होणाऱ्या विवरण पत्रातील माहितीच्या आधारे प्रकल्प संकल्पना प्रस्ताव हा जागतिक बँक चमूला सादर करावयाचा आहे. त्यासाठी नागरी स्थानिक संस्थांच्या पाणी पुरवठा, मलनिःस्सारण, शौचालय बांधकाम आणि घनकचरा व्यवस्थापन सेवांची माहिती सोबतच्या विवरण पत्रात दि.२२ जानेवारी, २००८ पर्यंत प्राप्त होणे आवश्यक आहे. त्या अनुषंगाने सदर माहिती नागरी संस्थाकडून प्राप्त करून घेण्यासाठी खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

- १) विभागीय आयुक्त, यांनी संबंधीत जिल्हाधिकाऱ्यांना सूचना देऊन त्यांच्या अधिनस्त असलेल्या नागरी संस्थांकडून माहिती विवरण पत्रात भरून उपलब्ध करून द्यावी.
- २) सदर माहिती प्राप्त करून घेण्यासाठी विभागीय आयुक्त यांनी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या मुख्य अभियंत्यांना पर्यवेक्षण व स्वनिर्णयण कामकाज द्यावे व त्याचा आढावा घ्यावा.
- ३) जिल्हाधिकारी यांनी जिल्हा अंतर्गत असलेल्या महानगर पालिका व नगर पालिकांची माहिती उपलब्ध करून घेण्यासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे संबंधित कार्यकारी अभियंता यांचे मार्फत समन्वय करावे. सदरहू माहिती प्रत्येक नगर पालिकेमध्ये व महानगर पालिकेकडून उपलब्ध करून घेण्यासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाच्या उप अभियंता व कनिष्ठ अभियंता यांना व्यक्तिशः पाठविण्यात यावे.
- ४) सदर माहिती नगर पालिका व महानगर पालिकेकडून उपलब्ध होण्यासाठी कार्यकारी अभियंता यांनी दैनंदिन समन्वय करावा व याबाबत संबंधीत जिल्हाधिकारी यांनी स्वनिर्णयण करावे.
- ५) विभागांतर्गत असलेल्या सर्व नगर पालिका व महानगर पालिकेची माहिती उपलब्ध करून घेण्यासाठी मुख्य अभियंता महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांनी संबंधीत अधीक्षक अभियंता व कार्यकारी अभियंता यांच्या मार्फत समन्वय करून विभागीय आयुक्त यांना अहवाल सादर करावा.

५. प्रस्तावित जागतिक बँक अर्थ सहाय्यित नागरी पाणी पुरवठा व स्वच्छता प्रकल्पाच्या संकल्पना प्रस्तावासाठी सदर माहिती अत्यावश्यक असून ही माहिती कोणत्याही परिस्थितीत दि. २२ जानेवारी, २००८ पर्यंत सदस्य सचिव, (तां) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरिमन पॉईंट, ४था मजला, मुंबई-२१ यांचेकडे **(msmjp9@gmail.com)** उपलब्ध करून देण्याची जबाबदारी संबंधीत मुख्य अभियंता, महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांची राहिल. मुख्य अभियंता यांनी सदर माहिती उपलब्ध करून देण्यासाठी महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरणाचे अधीक्षक अभियंता, कार्यकारी अभियंता व उप अभियंता यांच्याद्वारे होणाऱ्या कामावर दैनंदिन देखरेख देऊन काम विहीत वेळेत पूर्ण करण्याची दक्षता घ्यावी. नागरी स्थानिक संस्थाकडून माहिती उपलब्ध करून देण्यामध्ये दिरंगाई किंवा टाळाटाळ होत असल्यास याबाबतची माहिती सूचना संबंधीत जिल्हाधिकारी आणि विभागीय आयुक्त यांना वेळेत देण्यात यावी.

६. सदस्य सचिव (तांत्रिक) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण यांनी महानगरपालिका व नगरपालिकांकडून प्राप्त होणाऱ्या माहितीचे संकलन करून राज्यातील नागरी पाणी पुरवठा व स्वच्छता सेवांचा स्तर व सेवा वाढविण्यासाठी आवश्यक असलेली गुंतवणुक याबाबतचा प्रकल्प संकल्पना प्रस्ताव शासनास दिनांक २५ जानेवारी २००८ पर्यंत सादर करावा.

७. सोबत जोडलेले विवरणपत्र www.mahajeevan.com या संकेतस्थळावर download या option वरून प्राप्त करून घेता येईल.

८. सदर शासन निर्णय परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करून देण्यात आले असून त्याचा संगणकीय संकेतांक २००८०११०१०३३२००१ हा आहे.

महाराष्ट्र शासनाचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(अजित कुमार जैन)
प्रधान सचिव, महाराष्ट्र शासन

- १) सर्व विभागीय आयुक्त,
- २) सर्व जिल्हाधिकारी
- ३) सदस्य सचिव (तांत्रिक), महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण, एक्सप्रेस टॉवर्स, नरीमन पॉईंट
- ४) आयुक्त, महानगर पालिका (सर्व)
- ५) मुख्य अभियंता, (सर्व प्रादेशिक विभाग) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण
- ६) अधीक्षक अभियंता (सर्व) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण
- ७) कार्यकारी अभियंता (सर्व) महाराष्ट्र जीवन प्राधिकरण
- ८) मुख्याधिकारी, नगरपरिषद (सर्व)

WATER SUPPLY & SANITATION INFORMATION FORMAT					
Name of the city					
District :		Region :			
Population (2001 census)					:
Area in Sq.km.					
No of households (2001 census)					:
No of wards					:
No of recognized slums, population and households					:
No of un-recognized slums, population and household					:
No of elected members					:
No of current staff by type and Department/ unit					:
Sr.No	Department	Permanent employees	Temporary/ contract employees		
1	Water supply				
2	Sewerage				
3	Sanitation				
4	Solid Waste management				
Total revenue of the ULBs by following sources (2006-2007) :					
Sr. No	Revenue by service	Billing (i.e Demand) in 2005-06	Recovery (i.e Demand) in 2004-05	Billing (i.e Demand) in 2006-07	Recovery (i.e Demand) in 2005-06
1	Water supply				
2	Sewerage				
3	Sanitation				
4	Solid Waste managaement				
5	Total revenue of ULB				
Total expenditure of the ULB by type (2006-2007):					
Sr. No	Expenditure by service	Expenditure in 2005-06			Expenditure in 2006-07
1	Water supply				
2	Sewerage				
3	Sanitation				
4	Solid waste management				
5	Total expenditure of ULB				

STATUS OF INFRASTRUCTURE					
WATER SUPPLY					
	Commissing of water scheme (Year)	Capacity (MLD)	Cost of the existing scheme	Proposed Scheme Components	Cost
A. Source of Piped Water Supply (PWS) (Details)					
a)	Daily water lifted (MLD)		Source distance	Source	
b)	Total water lifted annually(MLD)			measures to streghten existing source	
c)	Daily Pure water supplied (mld)				
d)	Total Daily Demand				
e)	Water Supply (lpcd)				
B Public Supply other than PWS (tubewells /dugwells /borewells)					
a)	tubewells				
b)	borewells				
c)	dugwells				
d)	Emergency measures				
	Total	MLD			
C	Details of Rising mains/Gravity mains, i.e Lenth,Class & Dia of pipes			Details of Rising mains/Gravity mains, i.e Lenth,Class & Dia of pipes	
D	Details of pumping machinery			Details of pumping machinery	
	a) i) Installed Capacity { Raw water }			a) i) Installed Capacity { Raw water }	
	ii) Installed Capacity { Pure water }			ii) Installed Capacity { Pure water }	
	b) i) Being used Capacity { Raw water }			b) i) Being used Capacity { Raw water }	
	ii) Being used Capacity { Pure water }			ii) Being used Capacity { Pure water }	
E Water Treatment			E Water Treatment		
a)	Whether supplied water treated/untreated				
b)	Type of treatment done by ULB (e.g. Conventional or Un-conventional,river pipe trench gallery etc.)				
c)	Treatment capacity (MLD)		Actual supply		
d)	No of pumping station				
e)	No of bacteriological water samples tested in 2005-06 and results (pumping station & distribution) (% of failed samples)		(sample found according to norms)		
f)	No of chemical water samples tested in 2005-06 and results (pumping station & distribution)(% of failed samples)				
g)	Whether Jar test conducted.				
F Storage Capacity (other than distribution)					
a)	Prior to treatment	MLD			
b)	Subsequent to treatment (before pumping to OHT/ESR/Distribution				
c)	Total storage capacity	MLD			
G Distribution network			Distribution network		
1	No. of households covered by public water supply				
a)	Meter-Residential		(% of total water		
b)	Un-metered Residential		(% of total water		
2	Commercial connections-Metered/ un		(% of total water		
3	Industrial connections- Metered/ un metered		(% of total water		
	Total Connections				
4	No. of Public Taps				
5	HHs served by public taps				
6	Distribution network Length (Type,				
7	Supply Duration (daily)				
	Water Supply (lpcd)				
H Water & Energy Audit			Measures suggested in water / energy audit		
A 1:	Water Audit		(Govt grant received)		
a)	Water audit conducted	(year)	(cost)		
b)	% of UFW (unaccounted for water)	(untreated water)	(treated water)		
c)	No of illegal connections				
d)	Other recommendations of consultant				
2	Water rehabilitation		(Govt grant received)		
a)	Pipe replacement	(cost)			
b)	flow meteres	(cost)			
c)	Repairs	(cost)			
d)	Other works	(cost)			
	Total Expd. on rehabilitation				
	% UFW after rehabilitation				
B Energy Audit					
1.					
a)	Water energy per annum	(KWH)			
b)	Main descripencies				
2	Energy rehabilitation				
a)	Pumps repairs/replacement	(cost)			
b)	Motor repairs/replacement	(cost)			
c)	Other works				
d)	Total Expd. on rehabilitation			Annual Burden of existing & New project	
	Energy cost saving per month				
I Cost Recovery					
1	Connection charges				
a)	Residential				
b)	Commercial				
c)	Industrial				
d)	General				
2	Rates of water		(Date of water rates revision)	Rates of water	
	Production cost per KL				

	Supply charge per KL:				
a)	Residential connection				
b)	Public tap				
c)	Commercial				
d)	Industrial				
e)	Other				
3	Water billing :			Proposed taxation structure	
	Periodicity of billing				
a)	Is billing computerized? Yes/ no				
b)	Total annual demand (Rs lakhs) {last year}				
c)	Total annual recovery (Rs lakhs) {last year}				
4	Total O&M costs/ annum				
a)	Establishment cost				
b)	Energy Cost				
c)	Treatment Cost (Consumables)				
d)	Spares/Replacement Cost				
e)	Interest & depreciation				
f)	Water purchased cost				
e)	Other Cost				
	Total Cost			Cost of water	
5	Total supplied water (MLD/ day)				
6	Total billed water (MLD)				
7	Annal revenue -Annual expenditure (Surplus/deficit)				
J	Funds required for water supply as per norms and equitable distribution				
	a) Augmentation				
	b) Improvement				
	c) Measures suggested in Water Audit				
	d) Measures suggested in Energy Audit				
	e) Major Repairs				
	Total				

WASTE WATER DISPOSAL(SEWERAGE)		
A	Underground Sewerage:	(Sullage /drainage
	a) Is there a under ground sewerage scheme	
	b) If yes:	
	No. and % of households connected Length of the network	
	c) % of the town area covered	
	d) Connection charge	
	e) Where is the sewerage disposed?	
	f) Is it treated before disposal : yes/ no	
	g) If yes- what level	
	(a) primary	
	(b) secondary	
	(c) teratialry	
B	Sewerage Treatment Plant (STP)	
	a) Is there a STP: yes/ no, if yes:	
	b) Capacity (MLD)	
	c) How much sewage is received daily (MLD)	
C	Open Drains	
	a) Total length- Closed and open	
	b) Treatment prior to disposal (yes/no), If yes:	
	(a) primary	
	(b)secodary	
	(c) tertiary	
D	Annual O&M cost	
	a) Employees	Proposed Scheme
	b) Energy	Components Cost
	c) Chemicals	
	d) Spares/Replacement	
	e) Other	
	Total expenditure	
	Total revenue from sewerage	
	Annal revenue -Annual expenditure (Surplus/deficit)	

URBAN SANITATION			
A.	Individual Toilets		
a)	No. of households with individual toilets		
b)	No. of Toilets connected to Sewerage System/other (specify)		
B	Public Toilets	(Private /NGO/CBOs initiative to be mentioned)	
1	Slums		
a)	No. of public Toilets built and no in working condition	(built toilets seats/units) { also information of pay & use toilets }	(seats not in working condition)
b)	No. of persons per toilet seat		
c)	No. of Toilets connected to Sewerage System/other		
d)	Whether user pay (yes/No)		
2	Public places	(Private /NGO/CBOs initiative to be mentioned)	
a)	No. of public Toilets built and no in working	(built toilets seats/units)	{ pay & use toilets }
b)	No. of persons per toilet seat		
c)	No. of Toilets connected to Sewerage System/other		
d)	Whether user pay (yes/No)		
e)	No toilets/units for women	(% coverage/availability to population of	
f)	No.of pay & use toilets	(overall o&m sustainability)	
g)	No of toilets maintained by private/NGOs/CBOs (provide separate information)		
h)	No of mobile toilets		
3	School toilets		
a)	No of public/ private schools (primary and		
b)	No of schools with adequate water and sanitation facilities	(built toilets seats/units)	(seats not in working condition)
C	Septic Tank Management		
a)	No of suction pumps with ULB for desludging septic tanks		
b)	No of suction pumps with private operators for desludging septic tanks		
c)	Where is the sludge disposed ?		
d)	Is it treated before final disposal		
D	New toilets construction plan (ongoing / proposed)		
	% coverage of toilets with population		
	% open defecation		
a)	Requirment of toilets		
b)	No. of units		
c)	Cost of construction		
d)	Private /ULBs initiative	(contum of investment)	(if PPP, share of cost)
e)	Total constructed tiolets/seats		
E	Total O&M costs/ annum		
a)	Employee cost	Proposed Scheme	
b)	Energy cost	Components	Cost
c)	Water cost		
d)	Others		
	Total expenditure		

SOLID WASTE MANAGEMENT (SWM)			
A.	Generation of waste	(MT)	
	a) Debris (construction/demolition waste)		
	b) Bulk waste		
	c) Household waste		
	d) Bio-medical waste		
	Total		_____ tonnes /day
B.	Collection system		
1	House to House Collection (Yes/No)		
	a) % of H-H collection		
	b) % of H-H by ULB staff	(Ghantagadi frequency)	
	c) % of H-H by private/NGO	(Ghantagadi frequency)	
2	Segregation of waste		Proposed Plan
	a) At Source	(MT)	Cost
	b) At processing Site	(MT)	
	c) No segregation	(MT)	
3	Is waste directly taken to Processing site (yes/No)		
C.	Storage		Proposed Plan
	a) No community bins	(capacity in MLD)	Cost
	b) Frequency of waste uploading		
	c) Whether Zero waste bin concept adopted		
D.	Transportation		Proposed Plan
	Capacity of transportation	(capacity in MT per day)	Cost
	Waste transported	(per day)	
	No. of compactors	(capacity)	(owned by
	No dumper placers	(capacity)	(owned by
E	Processing & disposal of waste-		Proposed Plan
1	Composting		Cost
	a) Capacity of plant		
	b) Capital cost of plant		
	c) Investment by ULB/Private		
	d) Operating cost (annual)		
	e) Revenue by sell of compost		
2	Vermi compost		
	Capacity of plant	(decentralised locations)	(no.of plants)
3	Open dumping		
	Distance of dumping land		
	Capacity of site		
	Area of site		(life of site)
	Site is overloaded	(yes/no)	(any complaint)
	Selection of new site for dumping		
4	Is there a separate facility for bio-medical waste? If yes, capacity.		

F	Landfill Site		Proposed Plan
1	Landfill constructed? Yes/No		Cost
2	If Yes	(according to MSW Rules 2000)	
a)	Area		
b)	Location	(distance from	
c)	Capital cost	(by ULB/Private)	
d)	Facilities available		
G	Total expenditure on SWM	(Capital Expenditure)	(O&M Expenditure)
a)	Administrative		
b)	Collection		
c)	Transportation		
d)	Processing		
e)	Landfilling		
f)	Any other		
	Total		
	Any revenue by sell of compost		
H	Any initiative for SWM (if yes please give details)		BOT/NGO/CBOs